

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
Національний університет цивільного захисту України
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

ВІСНИК

ГУМАНІТАРНОГО НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА: НАУКОВІ ПРАЦІ

ВИПУСК 26

ЧЕРКАСИ – 2026

Міністерство освіти і науки України
Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Національний університет цивільного захисту України
Академія праці, соціальних відносин і туризму
Військова академія, м. Одеса
КЗЗСО «Гімназія №29 Хмельницької міської ради»
Державний університет «Київський авіаційний інститут»
Дніпровський державний технічний університет
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Західноукраїнський національний університет
Інститут соціології НАН України
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Київський національний університет культури і мистецтв
Конгрес літераторів України, м. Львів
Криворізький навчально-науковий інститут
Львівський національний університет імені Івана Франка
Національного університету «Одеська юридична академія»
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
Національний транспортний університет
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»
КЗВО «Рівненська медична академія»
Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова
Український центр культурних досліджень
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
«Фаховий коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу»
Одеського національного технологічного університету
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Хмельницький національний університет
Центр життєстійкості «Refectio», м. Черкаси
Черкаська міська рада
Черкаський фаховий коледж харчових технологій та бізнесу
Fire University, Warsaw, Republic of Poland
Independent Public Health Care Facility of the Ministry of the Interior and Administration
in Gdańsk, Gdańsk, Poland
KIPP Austin Collegiate, Austin, TX 78754, USA
Sárospatak Reformed College, Sárospatak, Hungary
University Clinical Centre in Gdańsk, Gdańsk, Poland

**ВІСНИК ГУМАНІТАРНОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА:
НАУКОВІ ПРАЦІ.
ВИПУСК 26**

Черкаси
2026

УДК 009
В53

Рецензенти:

Гуржій О. І., доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, Інститут історії України НАН України;
Лазуренко В. М., доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, Черкаський державний технологічний університет;
Тютюнник О. М., доктор філологічних наук, професор, Університет Григорія Сковороди в Переяславі.

Головні редактори:

Чубіна Т. Д. – доктор історичних наук, професор;
Grabowska-Lepczak I. – dr hab (Республіка Польща).

Відповідальний секретар:

Кришталь А. О. – кандидат педагогічних наук, доцент.

Вісник гуманітарного наукового товариства: наукові праці. Випуск 26. – В53 Черкаси: НУЦЗ України, 2026. 700 с.

Збірник наукових праць «Вісник гуманітарного наукового товариства» є періодичним науковим виданням, що висвітлює актуальні питання гуманітарної безпеки та розвитку суспільства в умовах динамічних змін ХХІ століття. Видання акумулює науковий доробок з історії України, психології, педагогіки та державного управління, інтегруючи досвід подій російсько-української війни.

Пріоритетом Вісника є публікація досліджень, що сприяють формуванню національної ідентичності та професійної етики фахівців служби цивільного захисту. Видання адресоване науковій спільноті, практикам, здобувачам вищої освіти та широкому колу читачів, зацікавлених у розвитку гуманітарної думки.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 9 від 27 березня 2026 року)*

*Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі
комісією з питань роботи із службовою інформацією в
Національному університеті цивільного захисту України
(протокол № 4 від 14 квітня 2026 року)*

<i>Аліна КРИШТАЛЬ, Ірина ВЛАСЕНКО</i> МЕДИТАЦІЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ В УМОВАХ ПРОЛОНГОВАНОГО СТРЕСУ	471
<i>Людмила ЛАЗОРЕНКО, Валентина ПОДЛЕСНА</i> УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	480
<i>Андрій ЛИТВИН</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ З ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	488
<i>Ольга МАЛЬЦЕВА</i> СОЦІОГУМАНІТАРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПРОЄКТУВАННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ» У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 10 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ».....	496
<i>Софія МЕЛЬНИЧЕНКО</i> ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СТАТИСТИЧНИЙ ТА АНАЛІТИЧНИЙ ВИМІР.....	508
<i>Надія ПЕНЬКОВСЬКА</i> ФІЛОСОФІЯ ЯК МЕТАНАУКА ТА КРИЗА СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ГЛОБАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ І УКРАЇНСЬКІ ОСВІТНІ РЕФОРМИ.....	517
<i>Валентина ПОДЛЕСНА, Людмила ЛАЗОРЕНКО</i> КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПЕРСОНАЛУ ДСНС УКРАЇНИ ІЗ ЦИВІЛЬНИМ НАСЕЛЕННЯМ У ПУНКТАХ НЕЗЛАМНОСТІ (ЗИМА 2026 РОКУ).....	526
<i>Ольга РИЖЧЕНКО</i> РОЛЬ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ ДСНС УКРАЇНИ.....	535
<i>Валентина СПІВАЧУК, Світлана БІЛЕНЬКА, Оксана МАЗУРКЕВИЧ</i> СУЧАСНИЙ УРОК: ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, ЗНАХІДКИ, ПЕРСПЕКТИВИ	543
<i>Ольга ТИЩЕНКО</i> ПІДВИЩЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	551
<i>Олена ТУПКО, Ірина БУЖИНА</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	559
<i>Віталій УНДІР, Роман ШУСТИК, Руслана КОНОЩУК</i> ЦИФРОВИЙ ЕТИКЕТ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРИ ОНЛАЙН-ОСВІТИ	566

Людмила ЛАЗОРЕНКО,
ORCID: 0009-0006-0076-2920

Валентина ПОДЛЕСНА,
ORCID: 0009-0002-1147-3471

*Національний університет цивільного захисту України,
м. Черкаси, Україна*

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У статті досліджується роль української мови у професійній підготовці майбутніх фахівців цивільного захисту та пожежної безпеки. Аналізуються актуальні проблеми формування професійно-мовленнєвої компетентності, особливості використання термінології в нормативному дискурсі, службовій документації та кризовій комунікації. Розглядаються основні підходи до навчання української мови за професійним спрямуванням, компетентнісний підхід, дискурсивні та документознавчі аспекти мовної підготовки. Окрему увагу приділено методичним засадам формування мовленнєвої компетентності через моделювання професійних ситуацій, роботу з документацією та рольові сценарії. Додатково акцентується на інтеграцію міждисциплінарних знань та використання сучасних цифрових інструментів для підтримки мовної підготовки, що дозволяє студентам швидше опанувувати професійну термінологію та вдосконалювати комунікативні навички.

Ключові слова: *українська мова, професійна підготовка, цивільний захист, мовленнєва компетентність, термінологія, професійна комунікація.*

Liudmyla LAZORENKO,
ORCID: 009-0006-0076-2920

Valentyna PODLESNA,
ORCID: 0009-0002-1147-3471

*National University of Civil Protection of Ukraine,
Cherkasy, Ukraine*

UKRAINIAN LANGUAGE AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF CIVIL PROTECTION SPECIALISTS

This article examines the role of the Ukrainian language in the professional training of future civil protection and fire safety specialists. It analyzes current issues in the formation of professional linguistic competence, features of terminology use in normative discourse, official documentation, and crisis communication. The article also considers the main approaches to

teaching Ukrainian for professional purposes, including the competency-based approach, discursive and document-knowledge aspects of language training. Special attention is paid to methodological principles for developing communicative competence through professional situation modeling, document work, and role-playing scenarios. Additionally, the article emphasizes the integration of interdisciplinary knowledge and the use of modern digital tools to support language training, which allows students to master professional terminology more quickly and improve their communication skills.

Keywords: *Ukrainian language, professional training, civil protection, communicative competence, terminology, professional communication.*

Професійна діяльність майбутніх фахівців цивільного захисту і пожежної безпеки є багатогранною та надзвичайно відповідальною, оскільки передбачає постійне комунікування в умовах стресу, кризових ситуацій та надзвичайних подій [1; 6]. Незважаючи на те, що працівники служб цивільного захисту щодня контактують з колегами, керівництвом та населенням, вони потребують системного вдосконалення свого мовлення, збагачення словникового запасу професійною лексикою та опанування термінології, необхідної для ефективної комунікації у кризових ситуаціях [1]. Особливо важливим є формування навичок оперативного реагування на усні повідомлення та швидкого письмового оформлення інформації у багатозадачних ситуаціях.

Актуальність мовної підготовки зумовлена кількома ключовими факторами. Перший – нормативний дискурс, який включає службові документи, інструкції, акти, рапорти, а також нормативні акти, закони та підзаконні акти, що регламентують діяльність підрозділів цивільного захисту. Дотримання мовних норм у цих документах забезпечує правову та технічну безпеку об'єктів і населення. Другий аспект – комунікація в кризових умовах, коли точність, чіткість і зрозумілість повідомлень безпосередньо впливає на ефективність реагування підрозділів та безпеку людей. Третій аспект – професійна комунікація у повсякденній діяльності, що охоплює взаємодію з колегами, керівництвом, представниками інших служб і населенням. Сьогодні для підвищення ефективності комунікації активно використовуються інтерактивні тренажери та симуляції кризових ситуацій, які дозволяють студентам практикуватися в безпечному середовищі та отримувати зворотний зв'язок щодо мовленнєвих помилок.

У сучасних умовах складних загроз системна мовна підготовка стає ключовою для забезпечення високого рівня професійної компетентності та ефективності роботи підрозділів ДСНС. Крім того, професійна мовна підготовка сприяє формуванню аналітичного мислення та оперативного прийняття рішень. Під час моделювання кризових ситуацій студенти відпрацьовують різні варіанти дій, коректно формулюють завдання та роблять оперативні записи для подальшого аналізу [6; 7]. Наприклад, у навчальному сценарії з ліквідації аварійного

витоку хімічної речовини студент повинен скласти повідомлення для керівництва, повідомлення для евакуації людей та службовий рапорт, при цьому дотримуючись термінології та норм офіційно-ділового стилю. Додатково вони аналізують потенційні ризики та розробляють варіанти комунікації з громадськістю, що допомагає підвищити критичне мислення та готовність до нештатних ситуацій.

Важливим аспектом є також адаптація мовних навичок до умов швидкозмінної професійної реальності. Працівники ДСНС та інших підрозділів цивільного захисту часто виконують завдання у стресових, надзвичайних або екстремальних умовах, де будь-яка неточність або незрозуміла формулювання може призвести до серйозних наслідків. Наприклад, під час ліквідації пожежі у багатоповерховому будинку, фахівець має одночасно координувати евакуацію мешканців, передавати оперативну інформацію керівництву та комунікувати з сусідніми підрозділами. У таких умовах ефективність комунікації прямо залежить від рівня мовленнєвої компетентності, знання спеціальної термінології та здатності швидко обирати адекватні лексичні засоби. Практика показує, що впровадження регламентованих мовних шаблонів для повідомлень і рапортів суттєво знижує ризик помилок та підвищує швидкість реагування.

В Україні мовну підготовку майбутніх фахівців здійснюють, зокрема, у Національному університеті цивільного захисту, де курс «Українська мова за професійним спрямуванням» викладається з урахуванням специфіки професійної діяльності [7; 8; 9]. Основою цього навчання є професійно-орієнтований підхід, який інтегрує реальні професійні ситуації у навчальний процес, спрямований на формування компетентностей, необхідних для подальшої діяльності в умовах надзвичайних ситуацій. Мета цього підходу – навчити майбутніх фахівців використовувати спеціальну термінологію, складати службові документи, формувати ділове мовлення та здійснювати оперативну комунікацію у кризових умовах. Крім того, увага приділяється міжособистісним аспектам комунікації та етичним нормам поведінки у стресових ситуаціях, що є додатковим чинником підвищення професійної ефективності.

Професійно-орієнтований підхід передбачає моделювання професійних ситуацій, практично спрямовані вправи та використання галузевої термінології, що забезпечує інтеграцію знань із нормативно-правової бази. Професійно-орієнтований підхід також передбачає інтеграцію міждисциплінарних завдань, які моделюють реальні професійні ситуації. Наприклад, у рамках тренувального заняття студенти можуть отримати сценарій аварійного витоку газу на промисловому об'єкті. Їм необхідно скласти службовий рапорт, правильно викласти командні інструкції, організувати евакуацію та забезпечити координацію з місцевими службами охорони здоров'я та поліцією. Такий підхід одночасно розвиває мовленнєву компетентність, навички командної взаємодії, критичне мислення та здатність працювати з нормативними документами.

Додатково ефективним є поєднання мовної підготовки з психологічними та технічними аспектами діяльності. Наприклад, у сценарії ліквідації аварії на хімічному підприємстві студенти вивчають правила поведінки з речовинами, одночасно складають службові рапорти та проводять інструктаж колег з безпеки, використовуючи професійну лексику та стандарти комунікації. Така інтеграція сприяє формуванню комплексної компетентності, де мовні, комунікаційні та професійні навички працюють разом [2, 8].

Опанування документознавчого компонента включає не лише знання структури службових документів, а й уміння швидко підбирати термінологічні засоби, відповідні до конкретного виду документації: рапорт, наказ, протокол, акт або довідка. Наприклад, у ситуації проведення навчальної евакуації в школі, фахівець має оформити акт виконання заходів, де зазначаються точні дії персоналу, час та результати виконання. Таке завдання одночасно розвиває лексичну точність, логіку побудови повідомлення та відповідність нормативним стандартам.

Важливо також навчати студентів адаптувати документи залежно від конкретної надзвичайної ситуації. Наприклад, під час тренування з ліквідації затоплення в житловому кварталі фахівець оформлює акт огляду території, протокол взаємодії з місцевими службами та довідку про стан обладнання. Кожен документ повинен відповідати нормам офіційно-ділового стилю, містити точні терміни та чітку структуру, що дозволяє уникнути двозначностей і непорозумінь [6; 7]. Подібні вправи одночасно розвивають мовленнєву компетентність, логіку викладу та здатність працювати в команді.

Мовна компетентність і мовленнєва компетентність є ключовими складовими професійної підготовки. Компетентність визначає здатність особистості застосовувати знання, уміння та професійні навички у конкретних ситуаціях, а компетенція – це формальна сукупність знань і умінь, необхідних для виконання трудових функцій. Українські науковці (Д. Годлевська, І. Козубовська, Н. Левицька, Ю. Варданян, О. Винославська, Н. Бібік, Р. В'язова, О. Земко) наголошують, що професійна компетентність є системною і включає пізнавальні, емоційно-вольові та комунікативні компоненти, які визначають ефективність професійного спілкування у різних умовах. Важливою складовою компетентності є здатність до самостійного оцінювання ситуації, оперативного прийняття рішень та чіткого викладу інформації у письмовій та усній формі. Міжнародні дослідники (Ф. Вейнерт, Дж. Гуді, Ж. Делор, Дж. Карсон, Р. Кеган, Дж. Консант) також підкреслюють, що формування компетентності є основою професійної підготовки, оскільки дозволяє фахівцеві ефективно діяти в умовах невизначеності та високої відповідальності.

Для більшої наочності, мовленнєва компетентність може бути розглянута як багаторівнева система, що включає чотири ключові рівні: семантичний (знання значень термінів та спеціальної лексики),

структурний (уміння логічно поєднувати мовні одиниці в цілісний текст або усне повідомлення), функціональний (здатність обирати стиль, тон та форму повідомлення залежно від ситуації) та соціокультурний (розуміння контексту взаємодії, дотримання етичних норм і правил комунікації). Така деталізація дозволяє викладачам та методистам більш цілеспрямовано планувати заняття, орієнтовані на практичне застосування знань у конкретних професійних завданнях.

Крім чотирьох рівнів, важливо враховувати динамічність мовленнєвої компетентності. Вона формується не лише під час аудиторних занять, а й через практичну діяльність, спостереження за роботою досвідчених фахівців та аналіз реальних ситуацій [1; 6]. Наприклад, під час участі у навчальній евакуації студент відпрацьовує способи інструктування персоналу та населення, використовуючи адекватну термінологію, відповідну до характеру надзвичайної події. Такий підхід допомагає поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, що підвищує готовність до дій у реальних умовах.

Мовна компетентність майбутніх фахівців цивільного захисту включає знання правил української мови та здатність грамотно й чітко висловлювати свої думки під час усного та письмового спілкування, володіння діловим стилем, а також знання спеціальної термінології, що забезпечує оперативний обмін інформацією під час надзвичайних ситуацій.

Мовленнєва компетентність розглядається як здатність застосовувати знання мови на практиці, використовуючи як мовні, так і позамовні засоби (міміка, жести, інтонація). А. Богуш та Н. Гавриш відзначають, що мовна компетентність охоплює граматику, лексику та фонетику, тоді як мовленнєва компетентність – це практичні навички говоріння, аудіювання, читання та письма, що реалізуються у професійній діяльності. О. Кучерук розглядає мовленнєву компетентність як інтегроване новоутворення мовної особистості, яке формується через різні мовленнєві операції та взаємозв'язок між змістом і формою висловлювання. А. Залізняк наголошує на відокремленні мовної та мовленнєвої компетентності: знання мови є передумовою для якісної комунікації, тоді як мовленнєва компетентність підтверджує практичне застосування знань у професійній діяльності. С. Караман виділяє чотири типи компетенцій: мовну, мовленнєву, соціокультурну та функціонально-комунікативну. Мовна компетенція визначає знання норм, а мовленнєва – здатність говорити, слухати, писати та читати у професійних ситуаціях.

Формування професійно-мовленнєвої компетентності здійснюється через методичні прийоми, що включають моделювання реальних надзвичайних ситуацій, роботу з службовою документацією, рольові сценарії, аналіз текстів та ситуативне мовлення. Наприклад, під час тренування у студентів може бути змодельована пожежа в адміністративній будівлі. Фахівці повинні організувати евакуацію, надати вказівки персоналу, поінформувати керівництво, підготувати службовий рапорт і здійснити

комунікацію з місцевою владою та ЗМІ. На першому етапі відбувається усна комунікація між членами підрозділу, де реалізується лінгвістична компетентність (точність формулювань), дискурсивна (структурованість команд), а також етична компетентність (коректність, дотримання субординації). На другому етапі здійснюється комунікація з населенням, що передбачає добір нейтральної, недискримінаційної лексики та психологічно виважений тон. Третій етап передбачає комунікацію з представником місцевої влади, де важлива точність викладу інформації, структурованість повідомлення та дотримання офіційно-ділового стилю. На останньому етапі реалізується документознавчий компонент, тобто оформлення службових документів відповідно до нормативних вимог.

Додатково сучасні цифрові інструменти навчання, такі як інтерактивні платформи, онлайн-симуляції та термінологічні бази, відіграють важливу роль у підвищенні ефективності мовної підготовки. Вони надають студентам можливість самостійного опрацювання матеріалу, отримання миттєвого зворотного зв'язку та багаторазового тренування у модельованих професійних комунікаційних ситуаціях. Інтеграція цифрових ресурсів у навчальний процес дозволяє майбутнім фахівцям цивільного захисту ефективніше засвоювати спеціальну термінологію та швидко адаптувати мовленнєві навички до динамічних і високонавантажених умов професійної діяльності.

Крім того, міждисциплінарна інтеграція є необхідною складовою комплексної професійної підготовки. Вивчення мови не обмежується ізольованими лінгвістичними вправами, а поєднується з технічними, психологічними та організаційними аспектами діяльності цивільного захисту. Наприклад, під час моделювання надзвичайних ситуацій студенти одночасно застосовують правильну термінологію, приймають рішення у стресових умовах, координують дії команди та оформлюють службові документи. Такий підхід забезпечує пряме перенесення мовленнєвої компетентності у практичну діяльність, підвищуючи готовність фахівців до реальних кризових ситуацій.

Дискурсивна компетентність особливо проявляється у кризових комунікаціях. Наприклад, під час організації заходів із запобігання наслідкам повені, фахівець повинен у межах однієї розмови координувати дії рятувальників, давати чіткі інструкції населенню та одночасно підготувати письмовий звіт для керівництва. Уміння формувати логічну послідовність повідомлень, дотримуючись правил жанрової і структурної організації тексту, забезпечує ефективність оперативної роботи та мінімізує ризики непорозумінь і помилок.

Для формування дискурсивної компетентності корисно відпрацьовувати багаторівневі сценарії комунікації. Наприклад, у навчальному сценарії з пожежі на складі студент повинен одночасно: давати команди підлеглим, повідомляти про ситуацію керівництву, інструктувати населення про евакуацію та оформлювати письмовий

рапорт [1; 6]. Така практика дозволяє відпрацьовувати здатність швидко обирати стиль спілкування (командний, офіційно-діловий, інструктивний), розвивати швидкість мислення та підвищує впевненість у власних діях.

Особливу увагу приділено використанню державної мови відповідно до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови». Для деяких посад працівники ДСНС зобов'язані підтверджувати рівень володіння мовою державним сертифікатом (С1-С2). Державний сертифікат видається після комп'ютерного іспиту, що включає такі частини: «Культура мови», «Читання», «Письмо» та «Говоріння». Сертифікація забезпечує високий рівень володіння мовою та можливість ефективного використання її у професійній діяльності.

Досвід навчання показує, що інтеграція іспитів з практичними завданнями значно підвищує ефективність підготовки. Наприклад, під час заняття з української мови студенти одночасно виконують вправи з формування службових документів і моделюють комунікаційні сценарії: оповіщення населення про загрозу, взаємодія з керівництвом, інструктаж колег. Такий комплексний підхід дозволяє відпрацьовувати мовленнєві навички у реалістичних умовах, що сприяє закріпленню знань та формуванню впевненості у застосуванні мови на практиці.

Висновок. Системна мовна підготовка майбутніх фахівців цивільного захисту є ключовим чинником їхньої професійної ефективності, особливо у кризових та надзвичайних умовах. Формування професійно-мовленнєвої компетентності включає лінгвістичні, комунікативні, дискурсивні, документознавчі та етичні компоненти, що забезпечують точність, чіткість та оперативність комунікації. Компетентність і компетенція взаємопов'язані: компетенція визначає знання і навички, компетентність – здатність їх застосування у практичних професійних ситуаціях.

Методика навчання української мови за професійним спрямуванням із моделюванням професійних ситуацій, роботою з документацією та рольовими сценаріями інтегрує теоретичні знання з практикою. Додатково вона включає інтеграцію з психологічними та технічними аспектами діяльності, що сприяє розвитку критичного мислення, підвищенню впевненості у професійних діях та готовності до надзвичайних ситуацій [2; 8; 9].

Таке комплексне навчання забезпечує ефективну підготовку фахівців, здатних швидко орієнтуватися у складних умовах, дотримуватися норм державної мови та стандартів службової комунікації, а також підтримувати високий рівень безпеки населення та об'єктів. Впровадження практично-орієнтованих методик у процес підготовки офіцерів цивільного захисту дозволяє сформувати професійно компетентного, комунікаційно гнучкого та відповідального спеціаліста [6; 7; 8].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій А., Турлюк С. Бабій А., Турлюк С. Комунікативна компетентність – основа професійної діяльності спеціаліста // Молодий

вчений. 2023. № 1.1 (113.1). С. 1–5. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-113.1-1>.

2. Дворська А. О., Москаленко О. І. Підготовка професійної комунікативності як психолого-педагогічна проблема у авіаційних закладах // Авіація та космонавтика: напрями інноваційного розвитку: збірник тез ХХХХІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, курсантів і студентів до Всесвітнього Дня авіації і космонавтики (м. Кропивницький, 12 квітня 2023 р.). Кропивницький: Льотна академія НАУ, 2023. С. 99–100.

3. Мельник І. В. Оптимізація професійної діяльності майбутніх фахівців пожежної безпеки за рахунок культури спілкування // Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє. Матеріали Міжвузівської наукової конференції молодих науковців, курсантів, студентів та слухачів. 19 квітня 2017 року, м. Черкаси. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2017. С. 204.

4. Ненько Ю. П. Педагогічні умови забезпечення ефективності професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту // Освітній простір України. – Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2017. №11. С. 81–87.

5. Ненько Ю. П. Підготовка фахівця як предмет психолого-педагогічного аналізу // Професійна освіта: проблеми і перспективи. Київ: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2017. Випуск 12. С. 41–46.

6. Огаренко, Т. А. (2024). Комунікативна компетентність як складова загальної культури працівника правоохоронних органів // Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика. 2024. № 1. С. 44–47. <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2024-1-9-1>.

7. Освітньо-професійна програма пожежна безпека. Режим доступу: <https://surl.li/khdock>.

8. Самборська Н. М. Комунікативна компетентність у структурі професійної компетентності майбутнього фахівця // Педагогічні науки. – Випуск 1 (83), 2023. Режим доступу: <https://eprints.zu.edu.ua/21948/1/23.pdf>.